

УДК 343.123:343.98]:[343.851:343.97-053.81]

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2026.01.3.17>

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОТИДІЇ МОЛОДІЖНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ: ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

Пирожкова Ю.В.,

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри кримінального права та правоохоронної діяльності
Запорізького національного університету
ORCID: 0000-0003-4644-6270*

Ларкін М.О.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права та правоохоронної діяльності
Запорізького національного університету
ORCID: 0000-0002-4676-460X*

Мельковський О.В.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права та правоохоронної діяльності
Запорізького національного університету
ORCID: 0000-0001-8916-5343*

Пирожкова Ю.В., Ларкін М.О., Мельковський О.В. Інформаційно-аналітичне забезпечення оперативно-розшукової діяльності у протидії молодіжній злочинності: правові та організаційно-технологічні аспекти.

У статті досліджено особливості інформаційно-аналітичного забезпечення оперативно-розшукової діяльності у сфері протидії молодіжній злочинності крізь призму методологічних, правових та організаційно-технологічних аспектів. Проаналізовано правові засади ОРД та застосування оперативно-розшукових засобів, сучасні технологічні рішення збору, обробки та аналізу оперативної інформації, а також міжнародний досвід застосування кримінальної аналітики, прогнозних моделей і цифрових платформ моніторингу. Відповідно до огляду на сучасні наукові напрацювання та специфіку досліджуваної проблематики, запропоновано розглядати інформаційно-аналітичне забезпечення ОРД (надалі ІАЗ ОРД) у сфері протидії молодіжній злочинності як комплекс взаємопов'язаних дій уповноважених суб'єктів, спрямованих на збирання, накопичення, перевірку, аналітичну обробку, узагальнення та прогнозування криміногенних процесів у молодіжному середовищі. Досліджено роль сучасних цифрових технологій, соціальних мереж, онлайн-платформ та автоматизованих інформаційних систем у ранньому виявленні ризиків злочинності серед молоді, формуванні «профілю загроз» та прогнозуванні динаміки криміногенних процесів. Обґрунтовано, що ефективність ОРД у сфері протидії молодіжній злочинності значною мірою залежить від консолідації оперативної інформації, її систематизації, аналітичної обробки та трансформації у достовірні аналітичні висновки для прийняття тактичних і стратегічних рішень. Висвітлено необхідність міждисциплінарного підходу, що поєднує кримінально-правові, соціологічні та технічні чинники, та визначено перспективні напрями розвитку ІАЗ ОРД в умовах соціально-економічних і цифрових трансформацій, посилення загроз через війну та зростання молодіжної девіантності. Отримані результати підтверджують стратегічну роль ІАЗ ОРД у забезпеченні системного управління ризиками злочинності серед молоді, підкреслюють необхідність модернізації інформаційної інфраструктури, створення інтегрованих аналітичних середовищ, вдосконалення правового регулювання, впровадження новітніх цифрових технологій та підготовки висококваліфікованих аналітичних кадрів для забезпечення превентивної ефективності оперативних заходів.

Ключові слова: інформація, кримінальна аналітика, автоматизовані інформаційні системи, інформаційні технології, інформаційно-аналітичне забезпечення, програмне забезпечення, оперативно-розшукова діяльність, молодіжна злочинність, спеціальна техніка, цифрові технології.

Pyrozhkova Y.V., Larkin M.O., Melkovskiy O.V. Information-analytical support of operational-investigative activities in countering youth crime: legal and organizational-technological aspects.

The article comprehensively examines the features of information-analytical support (IAS) in operational-investigative activities (OIA) aimed at countering youth crime, through the lens of legal, organizational-technological, and methodological aspects. The legal foundations of OIA and the application of operational-investigative tools are analyzed, along with modern technological solutions for the collection, processing, and analysis of operational information, and international experience in this area. Based on a review of current scientific studies and the specifics of the research problem, IAS in OIA is considered as a complex system of interrelated actions by authorized entities, aimed at collecting, accumulating, verifying, analytically processing, summarizing, and forecasting criminogenic processes in the youth environment. The role of modern digital technologies, social networks, online platforms, and automated information systems in the early identification of youth crime risks, the creation of «threat profiles,» and forecasting the dynamics of criminogenic processes is highlighted. It is substantiated that the effectiveness of OIA largely depends on the consolidation of operational information, its systematization, analytical processing, and transformation into reliable analytical conclusions for tactical and strategic decision-making. The need for an interdisciplinary approach combining criminal-legal, sociological, and technical factors is emphasized, and promising directions for the development of IAS in OIA are outlined in the context of socio-economic and digital transformations, the intensification of threats due to war, and the growth of youth deviance. The findings confirm the strategic role of IAS in ensuring systematic risk management of youth crime, underscore the need to modernize information infrastructure, create integrated analytical environments, improve legal regulation, implement advanced digital technologies, and train highly qualified analytical personnel to ensure the preventive effectiveness of operational measures.

Key words: information, criminal analytics, automated information systems, information technologies, information-analytical support, software, operational-investigative activities, youth crime, special equipment, digital technologies.

Постановка проблеми. Молодь України стикається з безпрецедентними викликами, обумовленими соціально-економічною нестабільністю, вимушеним переміщенням, втратою родинних зв'язків і друзів, перебуванням на окупованих територіях, а також масштабними соціальними трансформаціями, спричиненими повномасштабною війною в Україні. Згідно з результатами комплексного дослідження «Молодь України: виклики та адаптація в умовах воєнного стану» (2025 р.), 82% опитаних молодих людей зазначили, що зазнали тих чи інших втрат через війну, зокрема: зниження або втрату доходу (36%), погіршення психічного здоров'я (28%), розрив стосунків або розлуку з сім'єю (по 18%), вимушене переміщення (16%), смерть близьких (14%), пошкодження житла чи травмування внаслідок бойових дій (по 6%) [1, с. 13-14]. Крім того, 40% респондентів вказали на недостатність коштів навіть для задоволення базових потреб, 19% - на відсутність можливостей самореалізації, ще 19% - на неможливість працевлаштування. Наведені дані демонструють зростання соціальної напруги, що безпосередньо впливає на девіантну поведінку молоді та формування криміногенних ризиків. Аналітичний центр дослідження соціальних трансформацій Cedos у дослідженні «Вплив війни на молодь в Україні» (2024 р.) наголошує, що молоді люди, які втратили стабільність і соціальні зв'язки, стають більш уразливими до проявів агресії, стресових розладів і девіантної поведінки, що потребує системної уваги з боку правоохоронних органів [2]. Враховуючи, що молодь є однією з найбільш психологічно вразливих груп населення, в сучасних умовах істотно підвищується ризик її залучення до протиправної діяльності, зокрема злочинів майнового, насильницького характеру, розповсюдження наркотичних засобів через онлайн-ресурси, участь у деструктивних інтернет-спільнотах тощо, що створює нові виклики для правоохоронних органів і зумовлює потребу у якісно новому рівні ІАЗ ОРД. Ефективність протидії злочинності безпосередньо залежить від повноти, достовірності та своєчасності отримання, обробки й аналізу інформації з різних джерел, у тому числі із застосуванням спеціальної техніки. Використання сучасних технічних засобів, систем моніторингу, відеоаналітики, автоматизованих баз даних та інтелектуальних технологій обробки інформації є невід'ємною складовою ОРД і суттєво підвищує результативність оперативно-аналітичних заходів. Тому дослідження проблеми ІАЗ ОРД у протидії молодіжній злочинності вимагає міждисциплінарного підходу, що поєднує правові, організаційно-технологічні та технічні аспекти.

Метою дослідження є комплексний аналіз правових, організаційно-технологічних механізмів ІАЗ ОРД, а також визначення шляхів підвищення ефективності використання сучасних інформаційних технологій і спеціальної техніки в діяльності оперативних підрозділів у протидії молодіжній злочинності.

Стан опрацювання проблематики. Проведені дослідження свідчать, що питання ІАЗ ОРД стабільно перебуває у фокусі уваги вітчизняних та зарубіжних учених-юристів. Значний науковий доробок представлено у фундаментальних працях, присвячених дослідженню понять «оперативно-розшукова діяльність», «правові засади оперативно-розшукової діяльності», «інформаційно-аналітичне забезпечення оперативно-розшукової діяльності», а також удосконаленню аналітичних процесів у діяльності правоохоронних органів. На особливу увагу заслуговують монографічні дослідження О.М. Бандурки, Е.О. Дідоренка, І.П. Козаченка, А.В. Мовчана, В.Л. Регульського [3-6] та ін., які сформували методологічні засади сучасного розуміння окреслених категорій. Науковий доробок включає низку праць, орієнтованих на специфіку ІАЗ ОРД діяльності у протидії злочинності. Значний теоретичний і практичний матеріал накопичено у розробках В.О. Білецького, І.О. Бикова, О.В. Бочкового, В.М. Важинського, О.С. Кіреєвої, Т.В. Магеровської, О.О. Мельникової, А.В. Мовчана, М.А. Погорецького, В.О. Степанова, З.М. Топорецької, А.М. Черняка, Д.М. Цехана та ін. [7-10], які зосереджуються на змісті сучасних аналітичних підходів у діяльності оперативних підрозділів, практичному використанні інформаційних ресурсів, підготовці кваліфікованих кримінальних аналітиків та виявленні організаційних і ресурсних проблем ІАЗ ОРД. Водночас останніми роками спостерігається активізація наукових дискусій у межах фахових конференцій, науково-практичних форумів, де обговорюються питання цифровізації ОРД, інтеграції аналітичних платформ нового покоління, удосконалення процедур збору, верифікації та обробки оперативно значущої інформації [11-12]. Матеріали таких заходів істотно розширюють теоретичну базу та демонструють еволюцію підходів до підвищення ефективності аналітичних процесів у протидії злочинності. Окрему групу становлять сучасні напрацювання, присвячені використанню цифрових інструментів та аналітичних платформ у протидії злочинності, включно з молодіжною. У галузевих аналітичних оглядах (Industry Arc, Archive Market Research, 2025 р.) відзначається суттєве зростання ринку програмних рішень для кримінального аналізу та правоохоронної аналітики, що супроводжується поширенням технологій штучного інтелекту, машинного навчання та автоматизованого аналізу даних [13]. У звітах міжнародних організацій, зокрема Ради Європи та NISS, акцентується увага на зростанні ризиків молодіжної девіантності та необхідності адаптації аналітичних інструментів до нових соціально-правових викликів, зокрема щодо моніторингу «гарячих точок» у молодіжних середовищах [14]. Значну увагу цим тенденціям приділяє і Європол, який у своєму аналітичному звіті "The recruitment of young perpetrators for criminal networks" (The Hague, November 2024, Ref. №.: 2024-033) наголошує на суттєвому розширенні масштабів залучення неповнолітніх до різних сегментів кримінальних ринків. Зокрема, у звіті підкреслюється, що понад 70 % кримінальних ринків так чи інакше експлуатують неповнолітніх, включно зі сферами кіберзлочинності, онлайн-шахрайства, наркотовітлі та пов'язаного з нею насильства, контрабанди мігрантів і майнової злочинності. Окремо акцентовано на еволюції методів рекрутингу, що здійснюється через соціальні медіа із застосуванням гейміфікації, кодованих повідомлень та інших цілеспрямованих комунікаційних технік [14]. Попри наявність значного масиву наукових праць, що розкривають окремі аспекти ІАЗ ОРД, протидії молодіжній злочинності, слід зазначити, що вони переважно фокусуються або на правових, або на соціологічних, або на кримінологічних чинниках. Натомість комплексних досліджень, які б інтегрували правові та організаційно-технологічні аспекти ІАЗ ОРД у сфері протидії молодіжній злочинності, все ще бракує. Саме ця прогалина, за умови одночасного посилення загроз, зафіксованих міжнародними структурами, і зумовлює актуальність проведення відповідного дослідження.

Виклад основного матеріалу. Враховуючи міжвідомчий та міждисциплінарний характер ОРД як діяльності, що охоплює пошук, збирання, переробку та використання інформації (при цьому саме її використання, як слушно зазначає В.О. Білецький, становить центральну ланку, «серцевину» цього процесу [8, с. 225]), доцільно насамперед звернутися до сучасних наукових досліджень з проблематики ІАЗ ОРД. Йдеться, зокрема, про праці А.В. Баб'яка, В.О. Білецького, В.П. Захарова, О.С. Кіреєвої, Я.Ю. Кондратьєва, А.В. Мовчана, О.О. Мельникової, О.Б. Фаріона, В.Г. Хахановського та ін., у яких увагу зосереджено не лише на розкритті сутності інформаційного забезпечення ОРД, характеристиці структури інформаційних потоків та рівнів їх функціонування, а й на дослідженні специфіки аналітичної складової та виробленні інформаційних моделей ОРД. Такий науковий фокус є закономірним, адже ефективність протидії молодіжній злочинності значною мірою залежить від здатності правоохоронних органів консолідувати різномірну оперативно-розшукову інформацію, здійснювати її якісну аналітичну обробку, систематизацію, надійне зберігання у банках даних і забезпечувати подальшу трансформацію цієї інформації для формування нових знань.

Не вдаючись у детальний аналіз усіх наявних наукових підходів до розуміння ІАЗ ОРД, слід підкреслити, що у сучасній українській юридичній науці простежується тенденція до вироблення узгодженої доктринальної позиції щодо його сутності. Ми приєднуємося до точки зору А.В. Мов-

чана, який, досліджуючи поняття й зміст інформаційно-аналітичної роботи в ОРД Національної поліції, наголошує, що термін «інформаційно-аналітичне забезпечення» охоплює як кількісне перетворення оперативної інформації (консолідація масивів даних у бази й банки даних, упорядкування та систематизація), так і її якісно-змістовну трансформацію. При цьому, цілком справедливо вчений наголошує на основному її завданні - забезпеченні оперативних підрозділів достовірною, систематизованою та своєчасною інформацією [6, с. 36]. Слід зауважити, що подібний підхід до розуміння змісту ІАЗ діяльності правоохоронних органів простежується і в працях В.О. Білецького, Л.Ф. Гули, О.О. Мельникової, В.О. Степанова, К.С. Шапошникова та ін. Поділяємо наукову позицію О.С. Кіреєвої, яка у своїх дослідженнях, присвячених ІАЗ ОРД підрозділів Державної прикордонної служби України, підкреслює його системоутворююче значення, розглядаючи ІАЗ як ключовий інструмент, «нервову систему» ОРД, завдяки якому формується інформаційна основа для ухвалення управлінських і тактичних рішень, здійснюється планування та моделювання оперативної обстановки, прогнозується динаміка її розвитку. Підтримуємо позицію щодо важливості ІАЗ для своєчасного виявлення об'єктів оперативного інтересу, підвищення ефективності взаємодії між правоохоронними органами та міжнародними партнерами, а також здійснення оцінювання ризиків з метою вибору оптимальної моделі реагування на загрози прикордонній безпеці [15, с. 310]. Аналогічний підхід простежується й у працях О.М. Томкова, який стверджує, що ефективне ІАЗ ОРД сприяє підвищенню рівня обізнаності оперативних працівників щодо криміногенної ситуації, зміцнює спроможність підрозділів Національної поліції у сфері протидії злочинності, забезпечує належну взаємодію між підрозділами та покращує профілактичну роботу з особами, віднесеними до груп ризику [16, с. 78]. Таким чином, з огляду на сучасні наукові напрацювання та специфіку досліджуваної проблематики, доцільно розглядати **інформаційно-аналітичне забезпечення оперативно-розшукової діяльності у сфері протидії молодіжній злочинності** як комплекс взаємопов'язаних дій уповноважених суб'єктів, спрямованих на збирання, накопичення, перевірку, аналітичну обробку, узагальнення та прогнозування криміногенних процесів у молодіжному середовищі. Основним призначенням цієї діяльності є забезпечення оперативних підрозділів достовірною та структурованою інформацією, а також формування аналітичних висновків, необхідних для прийняття оптимальних тактичних і управлінських рішень у сфері запобігання, виявлення та припинення злочинності серед молоді.

Наукове осмислення організаційно-правових засад ефективного функціонування інформаційно-аналітичної інфраструктури для результативного здійснення ОРД у сфері протидії молодіжній злочинності, дозволяє акцентувати увагу на низці досліджень, присвячених актуальним проблемам нормативно-правового регулювання ОРД та застосуванню оперативно-розшукових засобів. До сучасних напрацювань належать дослідження, присвячені вдосконаленню правових механізмів ОРД, впровадженню цифрових технологій у процеси ОРД, розвитку інформаційно-аналітичних систем у правоохоронних органах та забезпеченню високих стандартів захисту прав людини під час застосування спеціальних оперативних заходів (В.С. Бондар, В.І. Василичук, Ю.М. Оніщенко, С.В. Тихонов, А.А. Коваль, І.А. Федчак та ін.). Аналіз чинного законодавства, зокрема Закону України від 18.02.1992 р. «Про оперативно-розшукову діяльність», Кримінального процесуального кодексу України, Постанови КМУ від 22.09.2016 р. № 669 «Деякі питання щодо спеціальних технічних засобів для зняття інформації з каналів зв'язку та інших технічних засобів негласного отримання інформації», Наказу МВС України від 20.10.2017 № 870 «Про затвердження Положення про автоматизовану інформаційну систему оперативного призначення єдиної інформаційної системи МВС», Наказу Генеральної прокуратури України, МВС України, Служби безпеки України, Адміністрації ДПС України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України від 16.11.2012 р. № 114/1042/516/1199/936/1687/5 «Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні», Наказу СБУ від 23.01.2020 р. № 383 «Про затвердження Зводу відомостей, що становлять державну таємницю», підтверджує наукові висновки щодо наявності ключових проблем: невизначеність у правовому регулюванні застосування оперативно-розшукових засобів; відсутність чітких правил використання окремих засобів, що застосовуються під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій; наявність правових колізій у Кримінальному процесуальному кодексі, що може ставити під сумнів допустимість доказів, під час здійснення негласних слідчих (розшукових) дій; відсутність однозначного визначення меж застосування оперативно-розшукових засобів та невизначеність щодо того, чи дозволено використовувати всі технічні засоби, чи лише перелічені у нормативних документах; недостатньо чіткі критерії класифікації спеціальних технічних засобів як оперативної техніки. Важливість вдосконалення нормативно-організаційних засад ОРД є беззаперечною, адже, як слушно зазначають С.В. Тихонов та В.І. Василичук, у процесі проведення оперативно-розшукових заходів не повинно залишатися сфер, які дозволяють різне тлумачення всьо-

го, що відбувається у ході її здійснення [17, с. 15-18]. Наявність таких прогалин ускладнює практичне забезпечення оперативних підрозділів необхідними інструментами для аналітичної роботи, в тому числі впливає на своєчасне виявлення та реагування на злочинні прояви серед молоді. У цьому контексті вважаємо за доцільне також підтримати висновок В.О. Білецького, який підкреслює, що навіть внесення змін до чинного законодавства та оснащення оперативних підрозділів сучасними технічними засобами не можуть гарантувати належного рівня інформаційно-аналітичного забезпечення без цілісної інформаційної політики та формування дієвої міжвідомчої інформаційної структури. Відсутність єдиного аналітичного інформаційного середовища об'єктивно зумовлює неналежний рівень інформаційно-аналітичного супроводу діяльності оперативних підрозділів [8, с. 226], що негативно позначається на результативності протидії злочинності, зокрема серед молоді. Таким чином, спираючись на загальну формулу «конфігурації» інформаційно-аналітичної роботи в ОРД, зупинимося на аналізі її форм, які відіграють ключову роль у протидії молодіжній злочинності:

Отримання оперативно-розшукової інформації як початковий етап інформаційно-аналітичної роботи, у межах якого здійснюється пошук і фіксація відомостей про протиправні діяння окремих осіб та груп, з використанням наявних сил, засобів і методів ОРД, в інтересах ОРД та досудового розслідування [8, с. 43]. У цьому контексті особливої уваги потребує той факт, що молодь є високодигіталізованою соціальною групою: вона активно інтегрована в інтернет-простір, соціальні мережі та цифрові комунікаційні платформи, які виконують для неї не лише функцію медіаформату, а й виступають основним каналом взаємодії. Показовими є дані дослідження Фінського національного університету оборони «Adolescents and the dark side of social media – Law enforcement perspectives» (2023 р.) [18], яке ґрунтується на підставі офіційної статистики Фінляндії та європейських міжнародних опитуваннях. Зокрема, 69 % населення віком 16 - 89 років зареєстровані щонайменше на одній соціальній платформі, а підлітки та молодь залишаються найбільш чисельною й активною категорією користувачів - три чверті осіб віком 16 - 24 років щоденно користуються соціальними мережами. Водночас автори дослідження наголошують, що цифрові платформи для підлітків є не лише середовищем комунікації, але й простором підвищених ризиків. Підлітки та молодь можуть бути систематично експоновані до шкідливого або незаконного контенту, що включає: насильницькі матеріали (Friis, 2015; Boyd & Swanson, 2016), сексуальний контент (Lewis et al., 2018; Smahel et al., 2020), розпалювання ворожнечі (Castano-Pulgarín et al., 2021). Масштаб проблеми підтверджують результати загальноєвропейського онлайн-опитування дітей (Smahel et al., 2020): у середньому 10% європейських підлітків стикалися з контентом, що демонструє способи завдати собі фізичної шкоди; 11% – з матеріалами, пов'язаними з уживанням наркотичних засобів; 17% – з гейт-меседжами; 13% – із кривавими або жорстокими зображеннями. Автори наголошують, що подібний контент є постійно присутнім у цифровому життєвому просторі сучасних підлітків та молоді, формуючи небезпечні інформаційні впливи та середовище потенційної криміногенної соціалізації. З огляду на масштаб цифрових ризиків пошук оперативно-розшукової інформації доцільно здійснювати не лише в межах традиційного оперативного середовища (аналіз звернень громадян, оперативних обліків, архівів, агентурних повідомлень тощо), але й через виявлення та аналіз «цифрових слідів». Насамперед ідеться про моніторинг соціальних мереж та цифрових комунікаційних платформ, які стають ключовими інструментами збирання й обробки даних, виявлення, структуризації та систематизації загроз, а також формування так званого «профілю загроз». Системний моніторинг цифрової інфраструктури стійких молодіжних груп і використання оперативної аналітики дозволяють не лише своєчасно ідентифікувати ризикову поведінку, канали комунікації груп ризику та інтернет-спільнот, які пропагують протиправну діяльність або здійснюють вербування неповнолітніх, залучаючи молодь до злочинної діяльності, але й забезпечують раннє виявлення небезпечних тенденцій у молодіжному середовищі.

Систематизація оперативно-розшукової інформації, в межах якої здобути відомості про протиправні діяння окремих осіб та груп осіб та груп приводяться в систему за допомогою технічних і програмних засобів з метою подальшої їх оцінки, аналізу та використання отриманої інформації в інтересах ОРД та досудового розслідування [6, с. 45-46]. Основні завдання, функції, інформаційні ресурси, суб'єкти та структуру автоматизованої інформаційної системи оперативного призначення (далі - АІС ОП) єдиної інформаційної системи МВС визначені Положенням про автоматизовану інформаційну систему оперативного призначення єдиної інформаційної системи МВС, затвердженим Наказом Міністерства внутрішніх справ України 20.10.2017 р. № 870, до функцій АІС ОП віднесено: автоматизацію процесів обліку отриманої в процесі оперативно-розшукової діяльності Національної поліції України інформації; збирання, зберігання, пошук та узагальнення інформації, інформаційних документів, аналітичних продуктів та результатів оцінювання загроз і ризиків організованої злочинності та вчинення тяжких злочинів [19]. Системний підхід до оперативної аналітики та моніторингу ризиків є невід'ємним елементом ІАЗ ОРД у протидії злочинності у молодіжному середовищі.

щі. Систематизація та оперативний аналітичний моніторинг ризиків молодіжного середовища базується на поєднанні ЄРДР, внутрішніх банків Національної поліції (оперативні/криміналістичні обліки) та додаткових джерел (звернення громадян, ЗМІ, дані мобільних операторів - останні доступні за процесуальними запитами). Ці ресурси дають можливість ретроспективного аналізу та генерації аналітичних висновків, але рівень інтеграції та відкритості для комплексного прогнозування часто обмежений (обмежений доступ, фрагментарність, відсутність єдиного аналітичного порталу).

В умовах інтеграції України до європейського правового простору та розвитку державної системи безпеки особливого значення набуває впровадження міжнародних стандартів інформаційного аналізу, зокрема використання систем кримінальної аналітики (criminal intelligence analysis), рекомендованих Європолем та Інтерполом. Зарубіжний досвід демонструє ефективність різних платформ для прогнозування молодіжної злочинності. Американські та британські системи (NIBRS/FBI CDE, PNC/LEDS), демонструють високий рівень стандартизованого збору даних та централізованого доступу, що сприяє застосуванню методів машинного навчання, побудові моделей ризиків та ранньому виявленню аномалій у молодіжному середовищі, наприклад, сплесків агресивної поведінки в певних районах або віртуальних просторах. Так, у США функціонують системи The FBI's Crime Data Explorer (CDE) та NIBRS, які забезпечують The Uniform Crime Reporting (UCR), фіксують детальну інформацію про кожен окремий випадок злочину, побудову прогностичних моделей за віком правопорушників, типом злочинів та просторовим розподілом, а також формування часових рядів [20-21]. У Європі аналітичні продукти Europol (ІОСТА) [22] надають стратегічні звіти щодо онлайн-загроз, включно з вербуванням неповнолітніх та сексуальними злочинами проти дітей, що є корисними для виявлення нових загроз. Відкриті статистично-аналітичні звіти, що надаються Australian Institute of Criminology, Statistics Canada [23] та Eurostat [24], дозволяють здійснювати міжнародне порівняння та калібрування прогностичних моделей. Слід зауважити, що подальші дослідження ІАЗ ОРД у сфері протидії молодіжній злочинності потребують подальших поглиблених наукових розробок, спрямованих на удосконалення автоматизованої інформаційної системи оперативного призначення у таких напрямках: аналіз онлайн-комунікацій, структурування загроз у «цифровому житті» молоді, моніторинг соціальних мереж та інтерпретація «цифрових слідів». Ці напрями підкреслюють необхідність: інтеграції даних із різних джерел; застосування автоматизованих систем аналітики; підвищення рівня міжвідомчої взаємодії суб'єктів безпекового сектору. Реалізація зазначених заходів сприятиме підвищенню ефективності прогнозування та запобігання правопорушенням серед молоді, а також формуванню системного підходу до управління ризиками у сучасному інформаційному середовищі.

Висновки. Проведене дослідження засвідчує, що ІАЗ ОРД в умовах зростання молодіжної злочинності набуває статусу стратегічного інструмента ефективної протидії криміногенним процесам у молодіжному середовищі. Сукупність соціально-економічних, психологічних і цифрових чинників, посилені наслідками повномасштабної війни, зумовлює необхідність оновлення методологічних підходів до збирання, перевірки, систематизації та аналітичної інтерпретації оперативно значущої інформації. Аналіз сучасних наукових концепцій, нормативно-правових засад і практичної діяльності правоохоронних органів дозволяє констатувати, що існуюча інформаційна інфраструктура ОРД перебуває у стані трансформації та потребує комплексної модернізації. Ключовими проблемами залишаються фрагментарність інформаційних ресурсів, недостатність інтегрованих аналітичних платформ, неузгодженість правового регулювання застосування спеціальних оперативно-технічних засобів, а також обмежені можливості міжвідомчого обміну. Водночас міжнародний досвід демонструє, що розвиток сучасних систем кримінальної аналітики, прогностичних моделей і цифрових інструментів моніторингу істотно підвищує здатність правоохоронних органів до раннього виявлення ризиків та превенції злочинів серед молоді. Узагальнення отриманих результатів дає підстави стверджувати, що підвищення ефективності ІАЗ ОРД у сфері протидії молодіжній злочинності можливе лише за умови комплексного підходу, який передбачає: оновлення правового регулювання; створення інтегрованого аналітичного інформаційного середовища; розвиток національних стандартів кримінальної аналітики; упровадження сучасних цифрових технологій; а також підготовку висококваліфікованих аналітичних кадрів. Реалізація зазначених напрямів стане основою формування нової моделі аналітично орієнтованої оперативно-розшукової діяльності, здатної адекватно відповідати на актуальні та майбутні виклики у сфері молодіжної злочинності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Молодь України: виклики та адаптація в умовах воєнного стану: інформаційно-аналітичні матеріали до державної доповіді про становище молоді в Україні / В.О. Радкевич, М.А. Пригодій, Т.М. Герлянд, О.А. Тітова, В.А. Кручек, О.В. Лапа, Д.О. Закатнов, Л.А. Лупаренко. Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, 2025. 37 с.

2. Cedos. Центр досліджень соціальних трансформацій 2024. Вплив війни на молодь в Україні. URL: <https://cedos.org.ua/researches/vpliv-vijni-na-molod-v-ukrayini/> (дата звернення: 11.11.2025).
3. Бандурка О.М. Оперативно-розшукова діяльність. Частина I: підручник. Харків: Національний університет внутрішніх справ, 2002. 336 с.
4. Оперативно-розшукова діяльність органів внутрішніх справ. Загальна частина: підручник / Е.О. Дідоренко, Л.В. Бородич та ін.; за заг. ред. Л.В. Бородича. Луганськ: Луганський інститут внутрішніх справ МВС України, 1999. Т. 1. 392 с.
5. Козаченко І.П., Регульський В.Л. Правові, морально-етичні та організаційні основи оперативно-розшукової діяльності: монографія. Львів: Львівський інститут внутрішніх справ при Національній академії внутрішніх справ України, 1999. 219 с.
6. Мовчан А.В. Інформаційно-аналітична робота в оперативно-розшуковій діяльності Національної поліції: навч. посіб. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2017. 244 с.
7. Бочковий О.В. Застосування інформаційно-аналітичних технологій в оперативно-розшуковій діяльності. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2010. Спец. вип. № 4. С. 272–279.
8. Білецький В.О. Перспективи інформаційно-аналітичного забезпечення оперативно-розшукової діяльності в Україні. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. № 3. С. 224–230. <https://doi.org/10.31733/2078-3566-2022-3-224-230>. (дата звернення: 01.12.2025).
9. Цехан Д. Інформаційно-аналітичне забезпечення оперативно-розшукової діяльності оперативних підрозділів установ виконання покарань. *Вісник кримінального судочинства*. 2021. № 1-2. С. 140–148. <https://doi.org/10.17721/2413-5372.2021.1-2/140-148> (дата звернення: 01.12.2025).
10. Vazhynskyi, V., Pohoretskyi, M., Toporetska, Z., Cherniak, A., & Serhieieva, D. Operative and search counteraction to crimes committed in the sphere of activity of institutional investors in Ukraine. *Amazonia Investiga*. 2024. № 13(76). PP. 75–82. <https://doi.org/10.34069/AI/2024.76.04.6>
11. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів сектору безпеки і оборони України: матеріали Науково-практичної конференції (Львів, 22 грудня 2023) / упорядник: Т.В. Магеровська. Львів: ЛьвДУВС, 2024. 192 с.
12. Актуальні питання та перспективи використання оперативно-розшукових засобів у розкритті злочинів в умовах воєнного стану: матеріали міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 30 берез. 2023 р.) / редкол.: В.В. Черней, С.Д. Гусарев, С.С. Чернявський та ін. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2023. 294 с.
13. Industry reports / market analyses (IndustryArc, ArchiveMarketResearch). Crime Analytics Software Market Analysis Report 2025. URL: <https://www.archivemarketresearch.com/reports/crime-analytics-software-560711> (дата звернення: 10.11.2025).
14. The recruitment of young perpetrators for criminal networks. The Hague, 2024. 14 p. Ref. №. : 2024-033. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/IN_The-recruitment-of-young-perpetrators-for-criminal-networks.pdf (дата звернення: 10.11.2025).
15. Кіреєва О.С. Інформаційно-аналітичне забезпечення оперативно-розшукової діяльності підрозділів Державної прикордонної служби України. *Право і безпека*. 2019. № 4. С. 307–312.
16. Томков О.М. Інформаційно-аналітичне забезпечення оперативно-розшукової діяльності Національної поліції України: організаційно-правовий аспект. *Вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2020. № 2. С. 72–81.
17. Тихонов С.В., Василичук В.І. Актуальні проблеми використання оперативно-розшукових засобів: Актуальні питання та перспективи використання оперативно-розшукових засобів у розкритті злочинів в умовах воєнного стану: матеріали міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 30 берез. 2023 р.). Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2023. С. 15–19.
18. Adolescents and the dark side of social media - Law enforcement perspectives. *Frontiers in Communication*. 2023. Vol. 8. Published: 16 November 2023. DOI: 10.3389/fcomm.2023.1106165 (дата звернення: 07.11.2025).
19. Положення про автоматизовану інформаційну систему оперативного призначення Єдиної інформаційної системи МВС: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 20.10.2017 р. № 870. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1433-17#Text> (дата звернення: 07.12.2025).

20. Crime/Law Enforcement Stats (Uniform Crime Reporting Program). URL: <https://www.fbi.gov/how-we-can-help-you/more-fbi-services-and-information/ucr> (дата звернення: 07.12.2025).
21. National Incident-Based Reporting System (NIBRS). URL: <https://www.fbi.gov/how-we-can-help-you/more-fbi-services-and-information/ucr/nibrsn> (дата звернення: 10.12.2025).
22. Europol's European Cybercrime Centre (EC3) publishes the Internet Organised Crime Threat Assessment (IOCTA). URL: <https://www.europol.europa.eu/publications-events/main-reports/iocta-report#:~:text=Share-Strategic%2C%20policy%20and> (дата звернення: 10.12.2025).
23. Australian Institute of Criminology, Statistics Canada. URL: [https://www.aic.gov.au/statistics,Internet%20Organised%20Crime%20Threat%20Assessment%20\(IOCTA](https://www.aic.gov.au/statistics,Internet%20Organised%20Crime%20Threat%20Assessment%20(IOCTA) (дата звернення: 07.12.2025).
24. Eurostat. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat>. (дата звернення: 10.12.2025).

Дата першого надходження рукопису до видання: 15.12.2025
Дата прийняття до друку рукопису після рецензування: 26.01.2026
Дата публікації: 2.02.2026

© Пирожкова Ю.В., Ларкін М.О., Мельковський О.В., 2026
Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0